

Universitätsbibliothek Wuppertal

Titi Petronii Arbitri Satyricon qvae supersunt

Petronius <Arbiter>

Trajecti ad Rhenum, 1709

Liber tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-744](#)

ultoris Numinis aduersus hunc nostrum, contra in Tarentinum negotiatorem illum, ejusque vectricem omnium sceminarum (vel Eumolpo teste) formosissimam, studium divinum praesens, ac propitiari voluntatem nobis, velut in tabella, plenissime simul ac planissime ostentat. Quid enim? Cave Polyænum istum diversum esse ab Eucolpio illo priore existimes; nec mirere, si unum fugitivi caput aliter atque aliter, pro tempore & loco, duarum personarum munus paratique sustineat pariter. Ita enim rem natam intelligentias velim, ut Scenæ servendum fuerit, vetusque ille & quasi quotidianum nomen suum Eucolpio commutandum. Cui bono? inquies. Nimoto vero, quo integra videlicet simulatio servaretur, utque fallere facilis inter ignotos posset: quippe cuius rebus minime conducebat, anteactæ vitæ iux flagitia Crotoniatis innotescere, latrociniaque, ac cades, & inquietum illam obscenæ ad arenam damnationis, tum fugæ, ac tot adulteriorum infamia conscientiam displicescere in vulgo: fallaciamque, ex praescripto consilio communis callidissime institutam, invidiosa pruditione à peregre adventantibus denudari: atque ita inchoata Tragediam personis capitii detractis indignissime subverti. Cujus adeo rei periculum non erat, quam diu quidem Eucolpius mutato nomine Coranis illis, Galla credulitate tumidis, pro suppositio nescio quo Polyæno, quem perbellè fessè esse assimilabat.

Et titulo, & specie ignorabilis obijiceretur.

Cap. CXLI. Apud quoddam gentes scimus ad bac legem servari, ut à propinquis suis consumantur defuncti, adeo quidem, ut objurgentur agri frequenter, quod carnem suam faciant pejorem.] De Lege ista, & Gentibus,

quarum exemplum Coranis suis, hoc est, captoribus, Eumolpus imitandum proponit, plenus consulendus Solini Polyhistor, capite LV. Quod reliquum restat igitur, in Carnis vocabulo summam Latinitatis rationem à Petronio habitam, defunctorio iectu resolvendum non est. Etenim, probe & signate verbum rei convenientissimum usurpare, fidem abunde facturus nobis Donatus illa ad Terentianam Hautontimoromenon explanatione: *Caro dicta est, eo quod careat anima, & Caro proprie dicitur mortuorum, unde & Excarnificare deductum, item Carnifex, pro eo, qui Carnes ex homine facit.* Haec tenus Donatus. Unde animaduortas licet barbariem ac lordes nelsoni cujus Maximiani, qui usque adhuc tamen pro principe illo Eleiographo Cornelio Gallo, non dico mihi,

Nec bardo juveni, neque naris obesa, sed stolidæ imperitorum turbæ obtruius, in cuius impurissimis, Carminibus, an criminibus, dicam? hic quoque inter cetera Pentameter occurrus est tibi:

Carnis ad officium carnea membra placent.

Ur enim *Carnea membra* ista, pro carnolis & succiplenis, auctori ate Martialis, qui *Carnarius sum*, eodem fere significatu princeps viuis procedere, defensitare facultas sit nobis: illud tamen qua ratione ferri possit, non video, *Carnis officium*, pro Veneria corporis oblectatione, reque Voluptatum, positum esse apud eos utique, qui Larine, quam Barbare, loqui potius, vel scriptarie se student:

*Quaeis hæc (cum Flacco dicam) sint qualia cumque
Arrideret velim, dolitus, si placeant spe
Deterius nostra, Belago, teque Gotalfi
Morofophorum inter jubeo placare cathedras.*

JANI DOUSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, Viri Consularis, Præcidaneorum

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Multum esse in re aliqua; inibique emendatus Macrobius. Saurea Plautinus sexus quodammodo suo restitutus apud Fulgentium. De Albutia Petroniana, anno eadem cum Albutilla Taciti, quasitum, ac pronunciatum denique. Narrationum complurum, de incertis Arbitri atque extraordinariis Fragmentis in unam veluti ſream congregatarum, Dousica desideratio,

actenus quasi per scrupos Petronianos, atque (ut ipsus loqui amat) glarearum eminentium fragmenta semicalceatos traximus pedes, myrmico & molesto incessu auctoris lineamenta atque ordinem capitum periequiti; quæ, quanquam interrupta oppido, nobis tamen ad callem musteum quodammodo investigandum, præeunte clarissimo Pithœo, ac veluti faculam ad spississimas nebras

nebras evincendas, non sine succusū, vel potius succellū cominus præludente, semitam aperire vīsa; nam, absque illo manuductore fuisset,

Nox coeca ante oculos, nec Numinis alla vialis

Copia, nec misero Lucifer ullus erat.

Itaque parum absuit, quin cum Deponente illo Catulli Mūtēcepe.

Præcepit pessam ierim in lutum per caputque, pendesque.

idque imprudentia locorum maxime, etiam interdiu oblitera. Reliquum est, ut, quæ præterea à Veteribus paſſim in exemplum adducta ejusdem nobis monstratio, fumosam magis quam lucidam facem quassantis, extra Satyra hujus ordinem liberalissime prævit, suspensis per timorem vestigis casabundi porro attenteſmus; haud quidem continentis serie (ut antea) sed vero saltuatum potius, ne non reapse videlicet sic, quaſi per Satyram, grassari judicemur, ad destinatum finem properantes denique: qui, quo eveniat, Diis etiamnum in manu est.

QUOD Igitur FAUSTUM, FOELIX, AC FORTUNATUM FUAT CUM EDITORI, TUM SPECTATORIBUS, VEL (SI MAVOLTIS) ARBITRIS, LOCUM QUENDAM MACROBIANUM, AB EOPTE, QUEM DICO, LAUDATISSIMO TÄDIGERO NOSTRO IN REM PRÆTENTI LAUDATUM, PRÆMITTERE STAT SENTENTIA, IN QUAO PEREXIGUAM, IMO DUARUM MODO LITERULARUM, PRÆPOSITIONEM SOLEO DESIDERARE, RECTE, NECNE, VIDERINT DOCTORES, ATQUE IN PRIMISILLE, CUJUS NOMEN (SANTUM NOBIS IN PERPETUUM FUTURUM) EDISSESTAVIMUS MODO, INTER ARBITRI NOSTRI ARBITROS,

Quantum est, aut erit, aut fuit priorum.

citrus controverſiam consultissimus, namque, ut nunc legitur: Audium mulcent (de fabularum ratione institutus hic fuerat sermo) velut COMEDIE, quales Menander, ejusve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis casibus amatorum referta, quibus vel multum esse Arbitrum, vel Apulejum nonnunquam lufisse miramur, ferri qui potest. At vero modica tantum præpositionis accessiſcula fiat, jam omnia in proclivi existent. Sed rem vide: Vel argumenta fictis casibus amatorum referta, in quibus vel multum esse Arbitrum, &c. Nam & in Cicerone; Multus in eo fuit, sive, in ea re: & Sallustio; Multus in opere, etiam cum faventia lectitamus: & Græcos τὸ πόλες consimiliter usurpantes,

Haud veniam modo, sed laudem meruisse fatemur. Monendus Lector, in notabili illa Fulgenti Censura, Plautinum Sauream, ne vir esset, præpostere à Lutetiano Librario persuasum. Sic enim ille.

Scilicet Petroniana subit Albutia: bat enim alludente & Plautina Saurea dominatus obdormit.] Saurea autem Servus dotalis in Aſinaria apud Plautum, quem de communis dominis sententia, domino ipſi suo dominantem more ſuo concinnat Comicus. Unde merito hercule Dominatus ejus à Fabio Planciade haud obſcure inceſſit. Proinde è foemina in marem, me vindice, denuo tandem tranſire ut posuit Dominator

iste Atricensis Demaneti, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam, ne, exemplo Petroniani Alcyti, à ſexu ipfe ſuo fugiſte videatur ſclicet. Cæterum, quæ hic Albutia vocata Petronio, eandem cum Albucilla Taciti eſſet (niſi & illuc forte, Albutillam, ἕποισικῶς ſcribillandum) facile adducor ut credam, ob has notas maxime, quibus ipſam Historicus ille inſignem magis, quam honestam facit, ita ſcribens sexto Annali ſuo: Dein mulitorum amoribus famosa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo coniurationis indice fuerat, defertur impietatis in Principem. Connellebantur ut conciūt & adulteri ejus, Cn. Domitius, Vibius Marsus, L. Arrantius, &c. & quidem hoc ipſo facilius, quod Sallustianam Semproniam, ejusdem pene farinæ matronam, ſtatim porro ibidem ſubjugat Mythologicus ille ſclicet. Mirum vero, in universa hac Fragmentorum Farragine nec vestigium, quod ajunt, nec volam elegantiae illius (quam in capite muliere tantopere ab amatoribus expetitam agnoscere videtur Planciades) imo ne nomen quidem, quod minimum fuerat, uſpiam locorum comparere. Sed profecto verum erit, id quod jam inde ab initio Præcidaneorum meorum conqueſtum prius, vix decimam miſcelli hujuſ operis partem in manus noſtras pervenire; nam qui potest? quum neque de Cerbero illo latratore Trifauci, quem Caſidicum, ſeu Rabulam Forensem fuiffe, facile fidem nobis (expertis inquio) facturus erat Arbiter: neque de tot Regis illis manubiarum ſtruicibus penes fugitivum (Alcytumne an Eucolpium?) reperti: de Alluciſis euendem moleſtantibus: aut quinam Longuriones illi fuerint, quos, niſi inclinatos, non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam, ex veteri Glosſarii Petri Danieliſ relatu cognoscimus, residuum nobis quicquam publica calamitatis injurya fecerit; ut de Petauri interīm circumactu nil dicam: de Tullia nescio quam Regiam significante: de Definitione Doli, & Mali, apud Juges, (uti appetat) & quidem legitime inſtituta: de Aumario, in quod ſemiperfum conjecerat Eucolpius: de Myrrhino poculo, quod quidem, ad libidinis concitamentum, epotum ſibi profeſſas fuerat Satyricus noſter: de Sacerrimo illo Maſſiliensem ritu in Pharmacis unitus verbiſque ſacris ornati, coque cultu per totam ciuitatem circumducti devotum ac ſuccidaneum caput universam pestilentia publica contagionem & ſe deſpuentium, atque exsecrantium quam longiſſime: poſteaquam ille inopia, ac neceſſitate (quas venter arumnas creat) ad extrema compulſus, in ſaginam ſe coniſcere non dubitasset, alendum antea, quiaſi in mortuariis, publicis, & purioribus cibis; & quidem per annum integrum, offerens locansque ſe: atque inde, Piacularis Victimæ in morem, depromendum ad lanternam porro, aut ſaxo depromendum in maximam malam crucem, ut fiat illud: Unum pro cunctis dabitar caput, cui ritui ea quoque conſona, quæ libro xvi. de Carthaginensibus narrantur à Justino, Quemnam denique Furentem illum fuille ſuſpicabimur, qui ad periculum uſque (id

(G) quod

quod ab Acrone refertur) pollicem arroferat sibi, de quibus omnibus singulatim in extraordinariis Fragmentis istis mentio non infestiva, & quasi gustus quidam prebitus nobis, si tamen *Gustum* appellare possis, minuta nescio quæ *Analecta* (quorum nec pes, nec caput in tanta uipiam vastitudine comparet) & quasi ramenta quædam Petroniana de copiosissimis Epulis residua nobis modo, quæ *Passerini* prandii reliquias vix æquare posse videantur.

C A P U T II.

Pithœane conjectura de ætate Petroniana confirmatio. Eadem Satyrico nostro macula aliquot insigniores deterrit. Hallucina, quid? indidemque verbi Hallucinari originatio deflexa. Vera Manubiarum significatio ostensio. Excelsum. Ducere contentio funem.

Ex D. Hieronymo in Epist. ad Demetriad. de Virginitate servanda:

Cincinatu pueros, & calamistratos, & peregrini muris oletentes pelliculas, de quibus illud Arbitri est, non bene olet, qui bene semper olet, quasi quasdam pestes ac venena pudicitia virgo devit.] Hæc Hieronymi citatio doctissimi Pithœi conjecturam de ætate Arbitri nostri validissime confirmat; ipsum nempe Martialis tempora antecessisse, imo plane eundem esse, quem inter paucos familiarium Neroni assumpsum, tanquam elegantia ARBITRUM, testis est Tacitus; nam, nisi ita esset, Martialem, non Petronium Pentametri istius auctorem laudasset Hieronymus, quemadmodum & Papiniū (uti opinor) Fulgentius lib. i. Mythol. in sequentis Hemistichii relatione, utrique Poëtae communis:

Primus in orbe Deos fecit timor.

Si tamen Papino de Placidii Lutatii Statiani Interpretis sententia (qui Hemistichium istud ab ipso Statio mutuatum Arbitrum vanissime hariolatur) ætate posteriore judicasset hunc nostrum, qua persuasione nihil absurdius utique, aut stolidius. Habes protinus Fragmentum ejusdem ab Isidoro Hispanensi Episcopo prolatum, paulo alter, quam in Etymologici illius contextu hodie cusum legitur, exempli gratia:

*Quid est judicis dolus? Nimirum, ubi aliquid factum est, quod Legi dolet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.] At nobis receptam potius Isidori Editionem consilium est sequi, in qua ad ipsos *Judices* directus hic sermo, & *Dolum*, pro *Idolum*, disertissime publicatum hoc exemplo: Quid est. *Judices*, *Dolum*? &c.*

*Cui vultur jecur ultimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasque fibras,
Non est, quem lepidi vocant Poëtae,
Sed cordis mala, livor, atque luxus.]*

Ita lepidissima illa Parisiensis Editio, contra Bap. Pio placebat *Tepidi*, hoc est, insuaves, insipidi, non inflammantes ardenter, lacertose, nec omnibus nervis

rei scopum attingentes, qua lectio nihil mehercule tepidius, ita ut in ipsum Pium potius, nec cœlum, nec terram, nedum scopum Petroniani acuminis attingentem, *Insuavitas ista enervis*, quam in *Poetas Fabulatores* convenire videatur. Quid mirum? quum neque ipse Scaliger (at quantus jaculator!) satis *Eusebiorum* nobis hoc loco vel oculos, vel manum collimasse senseri possit, qui *Timidi* legit, quam scripturam Editione quoque Lugdunensis amplexa,

Haud timide, ut tanto tibicine suffundaram.

Ego vero, post tot tantasque pugnantium opinionum sententias, si quis correctioni quartæ locus est reliquus, nihil equidem addubito, quin ad istuncce modum,

Non est, quem Tityum vocant Poëtae, &c. clausulam hanc suam conceperit Petronius. Atque hanc conjecturam mihi divini illius Scaligeri hariolatio haud timide suggesterat jam olim, quam quum postea ad horum verium marginem jure, & quidem optimo, pro mea (uti res erat) solens adtexuisse, ecce ab ipsis usque Vipsanienibus vulturem tibi, qui Tityum nostrum usu facere ausus est suum, non quidem jecur illi, sed mibi conjecturam involans meam, qua in re singulari sum fato, meapte culpa maxime, qui per fidem toties istiusmodi Laconibus libros meos pertractandi fecerim copiam.

Repono in Furii Comœdiarum scriptoris exemplo, ita Gliconem Meretricem (si qua Planiadi fides) loqui facientis:

Myrrhinum mibi adser, quo virilibus armis occursem fortiscula.] Nam in Editione Patissonii Aduersi legitur, sed peroram. In versibus illis vero:

Concepit nana terra sonum, calamine loquentes

Invenere fidem, quadem narraverat index.] nodum in scirpo mihi videntur quævisse, qui lectio nema hanc ipsam examussem probissimam in dubium vocare ausi, dignissimi utique quorum calida commenda non nisi apud auritos Midas inveniant fidem.

Allucinari dicitur vana semniare, tractum ab Al lucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius: Nam centum me vernali allucita molestabant.] Aut plane hallucinor ipse, aut aliter rescribendus hic locus, & fortasse interpolandus ad hoc exemplum: Nam centum me verna hallucita molestabant. Protinus ibidem legitur:

Manubia dicuntur ornamenta Regum, unde & Petronius Arbitris ait: Tot regum manubia penes fugitivum reperta.] Credo Eucolpium, vel certe Aicilton significari. Etenim (ut ille ait) macula pares utrisque. Quid? quod de amborum Manubis etiam habuimus supra, cap. 79. ubi de semet, & fraterimo illo Fratre suo narrat Eucolpius: Non repugnavit Ascylos sed, postquam opima fide partiti manubrias sumus, &c. Proprie, ac signata oppido. Manubia enim à Manu etymon suum fortitæ, quasi Spolia dicas furtim, aut per vim, hoc est, per latrocinia, seu rapinas, qualitate, sed vero magnifica ea, atque opulenta, & proinde, uti-

uti hinc discimus, Basilica prorsus; neque aliter Cicero: *Qui manubias sibi tantas ex L. Metelli manus fecerit.* Citatur porro ex Veteri Glossario P. Daniellis:

Excelsum dicitur à Petronio i. Satyrarum.] Credo non alium locum Glossarii hujuscem Autorem in animo habuisse tibi, quam quem nos in Petronio habuimus prius, cap. lxxxviii. *Eudoxus quidem in casuine excelsissimi montis consenuit, &c.* Ita enim malo, quam quod in Mamertina Editione spectant: *In escamē excellentissimi montis consenuit.*

Deinde ex Joannis Salisberiensis Politicato:

Non duco contentionis funem, dum confit inter nos.] *Ducere contentionis funem, est velitari, sive altercari, jurgiare cum aliquo exercere super re quapiam controvèrſia.* Quo etiam Horatianum illud perlubenter traxerim lib. I. Epist. x. vers. 48.

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem. utiturque eapie metaphora alibi Tertullianus.

C A P U T III.

De Festa Palmeriana correctioni subscriptum, enarratione non item. Casae Romuli à Seneca ac Dionysio Historica subscriptio statumen questum.

Vilis servus habet Regni bona: Cellaque capti Deridet festam, Romuleamque casam.]

Probe, & sincere omnia, si Festam excipias tamen, pro quo Janus Palmerius emendandum conjiciebat Festam, positum videlicet pro re quavis antiqua & vili; quoniam de Festa Ant. Gniphō integrum librum ediderit olim, ubi (ut cognoscimus ē Macrobius) de plerisque id genus, quibus vetustas cludebat, satis pō curiose disputaverat, ut non magis ad ipsam Festam, quam ad eum librum Gniphonis (quem cum ipso auctore, & quicquid casca illa Antiquitas exoletum habuerat, irrideri autumat Palmerius) respexerit Arbitrus. Et hoc quidem mens, sicuti apparet, Melleri nostri. Ego autem ingeniosi adolescentis conjecturam, prout debeo, amplectior, haec tenus quidem, ad vocabuli Festra restitutionem quod attinet; nam enarratio istiutimodi (dicam libere) haud placet, qui seorsum à capite amico sentire audere, nullum piaculum esse deputo, arbitrorque Arbitrum nostrum facili sui insolentiam sumtusque intolerabiles more suo fugillare, imo criminose, & quidem palam ac publicius incellere, atque hoc velle significare, eo jam luxuriae ventum, atque in tantum à majorum suorum moribus degenerasse lue etatis ingenia, ut vilissimum quamvis mancipium, mediastinus puta, aut cellarius alioqui, & catenatus janitor, non quidem Gniphonis librum de Festra (uri Palmerio placet) aut rancidas omnino Antiquitates, sed vero Festram ipsam potius, hoc est, Ostium illud in Sacratio Romano minusculum, ac vetustissimam Romuli Regiam, tanquam casam, aut gurgulium aliquod protegere, & tegillo suo contem-

nificus ac fastidii plenus naso suspendat adunco, naufragans propemodum ad Saturniam simplicemque illam priscae Reipubl. continentiam, ac frugalitatem parvissimo contentam, neque id adeo injuria; quippe quem cella laxiore, ne angustiore dicam temporibus nostris (ex Arbitri persona dispuo) pandiculari, lumbosque ac nervos suos exporrigerem videmus, quam *Aula* quondam Urbis nostræ Conditoris fuerit scilicet, id quod facile creditur scito, qui modo loci illius apud Juvenalem, & ipsum corruptissimos saeculi sui mores perpetuo detestantem, meminerit memoriter, Sat. xi. vers. 79.

*Ipsē (sc. Curius) sociis brevibus ponebat oluscula,
qua nunc*

Squalidus in magna fastidit compede fessor,

Qui meminist, calida sapiat quid vulva popma, &c. Sed hoc ad malaciam, Icu fastidia eduliorum plebejum sapientium, nunc vero Regiam istam Quirini Casam, cuiusmodi fuerit, proprius aliquanto considemus. Tradit igitur Seneca Pater ii. Controversiarum tam effusa moenia, nūc est humili caza nobilis, fastigatis supra templis auro fulgens praeluet Capitolium, poes objurgare Romanos, quod, quam humilitatem suam obscurare possint, offendunt. De eadem insigne quoque testimonium habet Fastor. iii. ubi Romuli patrem, Martem ipsum inquit, ita loquuntur inducit, Ovidius vers. 183.

Qua fuerit nostri si queris Regia nati.

Aspice de canna straminibusque domum. Item i. veri. 199.

Dum casa Martigenam capiebat parva Quirimum,

Et dabat exiguum fluminis ulva thorum.

Denique efferti argumento isto, quantum est, Poëtarum libri. Quibus tamen singulis foeneranda lux ab Historica illa Dionysii Halicarnassæ narratione, quæ est libro Antiquit. i. in Romuli & Remi fratrum mentione scilicet, à Scriptore Græco verbis hujuscemodi veluti penicillo adumbrata. Εἰς δὲ αὐτοῖς τὸν βουκολικός, καὶ διάτει ἀντανγός, εἰς ὅρσι τὰ πολλὰ πηγαδίους διὰ ξύλων καὶ κυλαμένων σπηνῶν ἀντοφθάζει, φέπτει καὶ εἰς εὗρει τις εἰς τὴν παλαιότερην τῆς πρὸ τοῦ ιπταδροῦντος τρεφούσης λάγοντος, Ταμεῖλε λεγομένης, καὶ φυλατίσσοντος, οἷς τετοι επιμελεῖς, θάδεν εἰπει το σεμιότερον ἔργοντος. οἱ δὲ τι ποιήσαντο χειροντος, η χειρας το λεῖπον τον ἔργοντος, καὶ τῷ πρόσθετῳ ἔργοντος εἰς δύναμιν

C A P U T IV.

Uni, item alteri Emendationi manus injecta; causaque liberali possumini auctori sua res vindicata. Inops audacia tua est. De duorum, qui perperam diremunt fuerant, locorum reconciliatione conjectura. Sententiam quandam Petronianam de Ennio adumbratam videntur.

*Nam nihil est, quod non mortalibus adserat
Rebus in adversis, que jacuere, juvant.]*

(G 2)

Quæ jacere, Id est, quæ despiciuntur, & quasi derelicti nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant antea, tunc, quum eorum usus facile carere poteramus.

Sic rate demersa vultus deponderat aurem;

Remoram levitas naufragia membra vebit.

Cum sonnere tubæ, jugulo stat divite ferrum:

Barbara contemni pralia pannus habet.]

Alterum prioris Hexametri Hemistichium hoc modo emaculandum, *Fulvum deponderat aurum*, indicavere ante nos alii, posteaquam id ipsum à nobis, & quidem in re praefenti, præmoniti fuissent prius, quemadmodum novissimi item Pentametri clausulam, quem hoc exemplo corrigendum ad oram Editionis Lugdunensis papyro interposita in Adversariis meis notaverauimus planissime:

Barbara contemtu pralia pannus habet.

Quam tamen restitutionem nostram idem ille, quem dixisse me sentio, in ipsissimi hujus Petroniani Epigrammati per causam à se laudati contextum nullus referre veritus, auctoris sui nomine per fraudemne, an contemptum, maligne dissimulato. Cæterum, quod dixit Petronius, *Pannum* (quo pannuceam, hoc est, pannis centonibusque oblitam ac folidatam Plebeculam designat) *barbara pralia habere contemtu*, id est, bellicorum tumultuum unice securum degere, nec barbariem præliorum curare, quasi nihil ad se attinentium, haud inscite (meo quidem animo) applicare possis ad Hemistichii illius sententiam, quam habes cap. cxix. in Carmine illo Belli Civilis longe omnium ingeniosissimo:

Inops audacia ruta est.

cujus nos hancce inibi ex Sallustio rationem reddidimus, *Quoniam egestas facile habetur sine damno*. Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico succenturies licet:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Hoc enim dicto *Viatoris vacut securitas* multo facetissime exprimitur, qui, etiam coram immanissimo viarum inesse, ac sicario publico, in ipsa mortis vicinia constitutus cantillare, & quidem fiderent ac sine noxa, sustineat. *Pannus* igitur in Petronio, pro eo, cui deprehensio nihil præter pannum, id est, scissam ac folidam tuniculam, auferre possis. Quis enim ita immanis obsecro, aut barbarus, detrahere uti nudo vestimenta le postule? In divite vero, atque opulerent viaticato, ornatoque, ratio prorsus dispar; in cuius jugulo ferrum stare, hoc est, ficas in unius caput undique ac mucrones distringi:

Claroque & caro porius, quam sanguine vili,

Noxia Bellaria tela tepefieri.

intelligit Petronius noster. Sequitur porro Poëtici styli, imo stimuli, ab exemplo Ductoris Ithaci ad longioras peregrinationes exhortatio:

Lingue tuas sedes, alienaque littora quare,

O juvenis, major rerum tibi nascitur ordo,

Ne succumbe malis, te noverit ultimus Ister, &c.]

Suspicorque hanc APERTÆ ipsius DICTIONEM fuisse,

hoc est, Responsum ex Tripode, & Apollinis persona ei datum scilicet, qui Delphicum Oraculum considerat, tanquam Tireiam Horatianus Ulysses, quibus artibus, atque undenam potissimum, opes ac divitias sibi parere vel corrue posset, hujuscemodi capitiosa quæstionis argutiola graffatus:

Nunc si nos audis, atque es divinus Apollo,

Dic mibi, qui nummos non habet, unde petat?

Quam lepidissimi Epigrammati clausulam una cum Tetrasicho præcedenti, ac festivo Petronianorum versuum auctario, imo Thesauro boni, de Blattiariorum Codicum penu depromtam, ac gypsatissimis Vesuvianorum manibus opportune præceptam, alius neminius, quam Claudi Bineti doctrine, comitati, iudicio, ac diligentie debemus. Sed de toto hoc genere proximo Capite singulatim videbimus, unam prius Poëmati sequentis sententiam excusuri, quam de Enniano penu penissime adumbratam quamvis audacter ausim dicere. Ea vero hæc est:

Nam citius flammæ mortales ore tenebunt,

Quam commissa tegant.]

Nunc Ennianam, si videtur, audiamus, lib. 11. de Oratore relatam à M. Tullio: *Dicere, ajunt, Ennum, flammam à sapiente facilius ore in ardente opprimi, quam bona dicta teneat.*

C A P U T V.

In Petronianam Cl. Bineti Symbolam serio ac severa habita quæstiones: novisque ac Censorius quidam velut delectus admiribus. Ejus exempli primum Epigramma (quod & ἀνθολογία demonstravimus) de Priscianis, ac Fulgentiis Auctoritatibus, pristino tandem nitoris restitutum, autunque unius in super Hexastichii supplemento: quod à reliquo corpore suo divulsum facile ex rei ipsius conjicias argumento. Alia quadam.

Receperam superiori capite, proxime me aliquid de Cl. Bineti collecta dictum. Id reapse aliquando ut præstem, & res, & locus, poene dixeram efflagitare, non tantum postulare videntur: ipse, inquam, Arbitrus Petronius noster, cuius liberalissimo Genio quin major meliorque Epigrammatum istorum pars debeatur.

Relligo sane est addubitate mibi.
In eo proinde assensum Editori nostro haud gravatim videor commodatus, unum è primoribus excipio, quod ne Petronio assignem, ipsa constructionis totius invenustas in causa, nihil minus quam Petronium, resipientis, à quo vitio structorem hunc nostrum abesse quam longissime, cognitum habent omnes, quibus aut palatum, aut pectus sapit, ad Genium inquit, sed Petronianum. Scin', quod dicam? Epigrammatum illud Martiae nomini inscriptum, super pomis & castaneis à delicata illa muneri missis nescio cui, Versificatori huic scilicet

Pleno ruris, & infestiarum.

Ejus

Ejus hoc est initium:

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,

Mitis & hirsuta munera castanea.

Quod ipsum tamen cum Tetrasticho sequenti aliqua ratione tolerabile videri poterat, nisi conclusio Gallica hieme illa Petroniana frigidior.

Hei, cor pane mihi fideret, ac cerebrum.

Quid enim istis languidius obsecro, vel inconcinnius?

At si dissimulas multum mibi cara venire,

Oculu cum pomis mitte: vorabo libens.

Verum de hoc satis: ad primum Epigramma convertamur, cui ædepol principium deesse, videre qui nequeat, næ vere cœcum illum, haud luscitiosum, esse oportebit: commonefaciundum insuper, prioris Hexametri contextum, virtute Lectionis margini ascripsæ, ex Prisciani ipsius sententia, ac Fulgentii laudatoris fide, celeriter repurgandum, ita nobis Petronium enucleantis: *Solus Corvus contra verum naturam in mediis astris fervoribus oviparos pullulat fatus, unde & Petronius:*

Sic contra rerum Natura munera nota.

Corvus maturis fragibus ova refert.

Jam, quod ad finem ejusdem attinet, is vero (me ju dice) haud abiürde adeo agglutinari posse videtur ad alterum Poëta nostri Hexaëthicon quoddam, de Catalectis magni illius Scaligeri depronatum, atque indicem porro inter Petronianæ cœnæ reliquias, extra Satyræ ipsius ordinem tamen, ab obsonatore Lugdunensi relatum primitus, cum Lemmate istiusmodi:

DE VITANDO FASTIDIO.

Id enim omni sane ex parte hujus, quo de agitur, Carminis argumento respondet penissime: quod ipsum clarius adeo ut liqueat, Epigrammatis prioris exordio sequentis autem sub uno quasi aspectu lecturis proponere:

Non uno contenta valet Natura tenore,

Sed permutas gaudet habere vices

Nolo ego semper idem capiti supponere costum,

*Nec nolo (id Mellero placebat) stomachum
conciliare mero.*

Taurus amat granum mutata carpere valle, &c.]
Sequitur deinceps in Editione Bineti Epigrammatum multo argutissimum, *Psttati* (uti appareat) honoris consecratum, quod, quia obicitur nihil habet, elegantæ plurimum, glossematis meis corrumpere superledeo: tantum ab ipso contextu manum abstine re Lectorem velim, ubincunque alterius ad marginem adscriptæ Lectionis suppetierit copia. Ea enim optima ac Petronissima esse persuasum tibi habeas, mi Lector, (generatim, hoc est, de toto opere in universum prædicto) quæ singulis paginarum oris praexta aliquem scripturæ variantis præferunt Titulum.

Et hoc pvtate vatem dixisse.

Nec minor tertii Carminis luculentias, quam in prioris tamen Hexametri particula cogimus desiderare. Nam quanti obsecro pretii est illud?

Naufragus ejecta nudus rate, &c.] Ego certe (si & fidei & notæ prisæ Codices auctores in mundo haberem mihi) lubenter adeo emendarem:

Naufragus eversa nudus rate.

Neque enim *Ejecta* quid siet, Hoc utique tempore dividare possum.

CAPUT VI.

De controversia Lectionis veritate in versu Petroniano παραδοξας, varie, atque in omnes partes, disceptando certatum. Quid Romanis Orea, Aras, pro Cancillis, quos, Priscorum Quiritum exemplo, patrio sermone Kajos vulgo nominavimus; Auricolas, pro Nubeculis possitos videri. Locis aliquot laborantibus suppetia lata.

*A*d octavum Epigramma saltuatim porro transamus, etenim reliquis, in medio quæ sunt, abunde Binetus ipse medicinam fecit. Id adeo in *Curtos Iudeos*, (genus apud Romanos quod contemptissimum erat; unde & *Recusitorum*, *Verporum*, *Apellarum*, *Sabbatariorum* inditis ex re cognominibus per summam contumeliam appellatati) detortum appetit. Quid enim?

Judaus licet, & porcinum Numen adoret,

Et cali summas advocet auriculas;

Ni tamen & ferro succiderit inquinis aram,

Et nisi nodatum solverit arte caput, &c.]

Ita enim est in contextu, unde Binetus, *Arram*, nobis extricavit scilicet, quod *Circumcisio* (vel Scriptura teste) sit velut *Arrabo* quidam nationi Judaice, sed &, *Oram*, in eadem ora adscusum legimus. Ego vero quid sequar, aut quem? Ipsum me potius, atque hocce porro quod apponam denique.

Ni tamen & ferro succiderit inquinis oream, &c.
prudentissima translatione, pro pellicula glandis sphæram cooperiunt; quod ea sit veluti frœnum, sive lupatum potius (hoc enim *Orea* est) iis dico, qui recutiri vel circumcisio non sunt, idque ipsum eo fit verisimilius nobis, quod Metaphoram inchoatam porro continuare voluisse videatur Petronius, nec, quod semel prospere sub manum atque ex sententia cessit, relinquere, præsertim quum de *Nodato* capite continentur atque è vestigio subjungat: Quid vetat & pro *Labio*, *Oream* interpretari hoc loco, figura non absurilli? quod *Præputium* glandi nihil aliud, quam *Labrum*, quippe quod duplice seu bipartito Bitonis Dei cognomine nunc *Clustum*, nunc *Patulcum* pro re natæ possit indigitare. *Oreas* vero ab *Ore* sic dictas, ac utramque, quam proposui, significationem habere, tam Latinis, quam Græcis (qui *Labra* etiam καλυπτον vocant) gnarum nobis ex Festo, principis illius Jos. Scaligeri Commentariis, uti ipsius Illustris, est illustriore reddito, *Quam solis radii esse*, olim cum sudum est, solent. Nec tamen vel *Oram*, vel (si malis) etiam *Aras* in Petronio defensari posse abnuerim. sed pro *Ara inquinis* *Judaici*, sic tanquam pro Aris & focis patriis,

patriis voris gladiis depugnare velle, id vero aequum
sane haud arbitror:

*Neque illi, qui faciunt, mibi placent, plane loquor.
animo tamen æquiore hoc ipsum passurus, si prælia-
tores istos modo, ut Pugiles potius, quanam ratione
Aram hoc loco locum habere possit, satis pol cogni-
tum atque exploratum habere cognovero prius, quod
quidem persuaderi mihi ipse vix posse opinor. Ego
igitur huic generi tanquam in tempore auxiliaris ven-
turus, aio, alteroque Aram, five Oram Judæo inguini
non minus apte mehercule, quam Oream illam no-
stram, congruere, ut videlicet primum illud (Aram
inquo) pro Cothono Serviano, hoc est, pro margine,
labro, seu crepidine aggetu terræ in altum editius
aliquanto exstructa, qua flumina (uti Carus loquitur)
oppilantur, ad undarum exæfluantium impetus po-
tissimum coërcendos, dictum interpretetur. Quod
quidem genus nos populari sermone Kajos indigita-
re confuevimus jam, inde ab antiquo, quam Romanæ
item notæ vocem esse, ab eodem Sermone illo, quem
dixi, edicti suimus jam olim. Cajare enim apud Qui-
rites Priscos illos, Comprimere, coartare, compescere,
unde & Cajeta pro statis coartrice, & Cajatio coerci-
tio. Ita siquidem me malo, quam Puerilem cedem
cum Fulgentio interpretari;*

*Qui capite ipse suo instituit vestigia retro.
Utut est, eleganter mehercules Aram appellat pelli-
culam illam, cuius Apellæ, id est, Judæi, ex discipli-
na majorum, ac patriæ Legis necessitate inopiam
quodammodo patiuntur: quasi si Labrum, seu Crepi-
dinem dicas, supremam struthæ partem integumento
suo probissime adeo ac pudicissime velantem. Idem
fere de lectione illa altera, r̄ Oram scilicet, dictum
cupio; quod proinde ut vestimentorum extremitas
Limbus, vel Insita, sic & folliculus, seu membranula
illa peniculamenta instar simbriata ac laciniola fa-
scinum circumquaque ambire, imo vero corona, si-
ve causia in morem, vel cuculli potius, capitellum
ipsum prætexere videatur. Cæterum equidnam Pen-
tametro illo sibi voluerit Petronius:*

*Et cœli summas advocet auriculas; non medius fidius
intelligo: nisi si rescribendum forsitan:*

*Et cœli summos advocet auriculas:
Pro Aurarum, hoc est, ætheris ac rubrum cultori-
bus: idque ex sententia illius, quod in Judæos detor-
tum prædicat Juvenalis:*

*Nil præter nubes, & cœli numen adorant.
Pergit eo ipso in Carmine de eadem gente porro
commemorare Petronius noster:*

*Exemptus populo Graja migrabit ab urbe, &c.]
Neapolim significari opinor periphrastice. Huic si-
quidem Graeca Urbis cognomentum peculiariter, &
quasi speciatim antiquitus tributum de Varrone no-
stro, Lipsio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ad
locum superiorē cap. 81, notata à nobis antea: ubi
mendicū exsulem in diversorio Graeca Urbis desertum*

*se se ac desolatum jacere, secum lamentatus Eucolpius:
Habes deinde*

Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:

Somnia tu vincis, si mibi vera venis.]

*quo loco Vincere scribri malim. Et mox altero ab hoc
Epigrammate:*

*Jam veteres iras Venus, & Tritonia ponat.]
pro quo Ponit inibi jam lexitatur. Denique tertii, hoc
est, sequentis Tetraстиchi initio Intersexta conjunctum
scribendum. Sed hoc vilius, quam pro monentis, aut
legentium etiam dignitate: quemadmodum & alterum
illud in venustissimis illis oppido, ac vere Eroti-
cis Hexametris nescio cujus amatoris Poetæ,*

*Guttura nunc alia magni monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti, &c.]*

*Illic siquidem, Magnis monilibus, palam hodie procu-
sum exstat, repugnant initialis syllabæ mensura, &
quidem contumacissime, in dictione Monilibus. Nec
minus leviculum illud Disticho, cui Caesaris præmissus
Titulus, in honorem (uti appetet) Lucani Cordubensis:*

*Mantua da veniam fama sacra perenni, &c.]
Ubi, Fama, potius placet, tametü non ignorem re-
cepit lectionem vel Tullii ipsius præfatio atque au-
ctoritatem defendi posse, scribentes: *Consecrare aliquem
omni genere monumentorum.* Illud vero magis nugas
etiam sapit, quod pro Arte, Ante reposuimus hocce
Pentametro in epigrammate de Elephanto.*

Fit moriens ludus, qui fuit arte pavor.

C A P U T VII.

*Poema quoddam Madaurensis Philosophi de Menandro
conversum, longe illud quidem omnium venustissimum,
ceterum plerisque ignorantibus invisumque haec tenus, ideo-
que post nuperam Bineti Editionem formis recudi-
fussum denuo. Loca in eo non pauca explicata, corre-
cta, vel illustrata.*

*E*xemplum hocce Capite Phoenicis illius Justi Lipsii
imitari decretum est mihi: atque, ut ille PERVI-
GILUM VENERIS ab eruditissimo JC. Pithœo submini-
stratum sibi ablectissimis ELECTIS suis inferuit nuper,
item & ego alterum quoddam haud minoris elegan-
tia Poëmatum, non lectum antea, non visum, doctis
(uti spero) ac bonis omnibus cupientissimis, imo
cum summa adeo ipsius Bineti (ab eo enim hic ar-
genti rivus) voluntate, gratia, faventiâ, in publicum
adoptabo mihi. Dabo hocce primum Romanæ Poësos
ac communium studiorum cultoribus, dabo etiam
Genio ipsius meo, dabo denique, imo merito lubens
redonabo Auctori suo scilicet, quem quum antehac
dilexerim semper, nunc etiam,

*Ob unici hujus Carminis facetiam,
Dignum Latinis, haud Batavis auribus,
Et amare captior pariter, & admirari.
Is autem L. Apulejus cluit, Philosopher ille Madau-
rensis*

rensis nobilissimus : atque ab illo architectone Poëma istud, quod dico, exstructum. in cuius partibus aliquot ligillatim castigandis, ne opera nostra largiores esse, neve industriam apud Lectorem ostentare velle videamus, Carmen integrum, præmissa antea inscriptio, antelogio huic nostro protinus subjiciemus : non guidem, uti hoc ipsum in Editionis sua contextum retulit Binetus, sed quomodo nos, partim ex variis ejusdem Lectiōnibus ad oram libri attextis, partim ex privi ingeniolī conjectura universum porro illud rescribendum existimamus. Exemplum vide.

L. APULI ΑΖΩΣΟ ex MENANDRO.

Amare licet, si potiri non licet:

Eruant alii: non moror: non sum invidus.

Num fēse excruciat, qui beatis invidet.

Quo Venus amavit, facit amoris compotes.

Nobis Cupido velle dat, posse abnegat.

Olli purpurea delibantes oscula

Clemente morsu rosea labella vellicent;

Malas odorent ore & ingenuas genas.

Et popularum nitidas geminas gemmulas.

Quin & cum tenera membra molli lectulo,

Cum pectora * adharent Veneris glutino;

Libido quam laſcivo infimctu ſuficit

Sinuare ad Veneris cursum femina, ſemina.

Inter gannitus & ſubantis vocalas,

Carpant papillas atque amplexus intiment,

Arentque ſidcs molles arvo Venerio,

Thysfumque pangant hortulo in Cupidinis,

Dam trebros ictus combibente lumine,

Trepida in decursu Venere, & anima ſeffula,

Eſcalent repidum rorem niveis laticibus.

Hac illi faciant, quēis Venus non invidet,

At nobis caſſo ſaltim delectamine

Amare licet, si potiri non licet.

Nunc quid in his ipsis poffimmo variatum sit, videamus, correctionum nostrarum rationes in loco atque in tempore reddituri.

Cum pectora * adharent Veneris glutino;

Lacunam in medio vides, sed vero modicam eam, & cui explenda ſequipedali verbo neutquam sit opus. Itaque statim auxilium à Bineto invenit, una, interponere aſo, huc ipsa illum manu quaſi ducente ſententia. Mihi vero idem juris iſtac ab Hypercriticis nostris ſi tribuatur, quid vetat, quo minus Arte, ſive Arte, atri & Una, in vacuum porro venire Veneris glutino agglutinatum jubeam?

Libido quam laſcivo infimctu ſuficit

Sinuare ad Veneris cursum femina, &c.

Ita restitui, ac distinxī, niſi me animi mens fallit, Neque vero eſt, quod quenquam novitas ejus loquutionis offendat : ſuficit ſinuare ſemina ad Veneris cursum, qui modo in tractatione Poëtarum ingenii aciem ac nervos ſubactos habeat probe : pro incitetur, ſeu ſollicitet ſinuare, hoc eſt, ad lunanda implexu ſinuof, & quaſi pectinatim conſerenda, atque flexipedum bederaram in morem contortiſuplicanda inter-

ſe femora, ſive adeo ſemina, amantes ut ſolent, quod Congenuerare, vel etiam Congenulare casca dictabat Latinitas. Quod ſi quis Bineto ſubſcribere ſeſe maluerit potius, emendanti præmiſo commate :

Sinuent ad Veneris curſum, &c.

ecce hic etiam ſecondas agere paratum Douſam ; hoc enim ſatiſ conſultiū que eſſe deputo, quam in ambiguam item deſcendere, aut in dividiam porro vniue cum homine ignoto.

Atque amplexus intiment.

Noviter diſtum, at rationabiliter tamen, eſtque, oſcu-
la (uti apud Ovidium meum eſt) linguis luſtantia
Vulgiter obtortis alte inſinuare labellis.

& (quod Plautus perhibet) proſerpentem beſtiam face-
re, duplē ut habeas linguan.

Thysfumque pangant hortulo in Cupidinis.

Latine, ac ſignate oppido, ſi modo eorum hominum acumini credendum, qui à Thysfo iſto non Bacchico, ſed Ithyphallico vernaculaū illum noſtrum, quod ho-
die foeminiſ præcipue ad quemvis ſubitum caſum, puta ſi pedem offendint, aut teſtum forte manibus prolapsum confrēgerint, temere ac muliebriter pro-
clamantibus, vulgo in ore eſſe conſuevit, haud qui-
dem iis Togatis dico, aut vili de plebe modo ; ſed vero hiſ Stolatis etiam,

Quēiſque regit medios inſiſta longa pedes :

hoc eſt, de ſummo Matronis loco, ac ordinis prima-
rii, multo in ſpeciem honestiſſimis. Neque id adeo
mirandum, quum Thysfus nihil aliud, quam Scapum,
ſive Caulem in morem columnæ ſupinatum ac ſub-
rectum Latinis hominibus designat. Sed neque minor
proprietas in verbo Pangant, pro Figant poſito, qua-
ratione & Plantæ, & Taleola pangit, vel depangi dicuntur,
quum inhumantur, hoc eſt, deſeruntur, aut deſi-
guntur in terram. Unde & Strategus ille Poëtarum
Mantuanus noſter,

Pange ordine vites.

Vide Festum. De Hortulo vero Cupidinis, metapho-
rice ad rem voluptatum translato, quod eodem loco
addit Apulejus, poſtea quem Venerei arvi arationi Vim
illam Lucillianam, id eſt, ſatum genitale rite atque
ordine ſubjeciſſet, conſulendus floſ ille Belgarum uni-
uersi Lipsius noſter, Antiq. Lectionum libro 111. Se-
quitur deinceps :

Dum trebros ictus combibente lumine,

Trepida in decursu Venere, & anima ſeffula, &c.

Ita enim emendare potius viſum nobis, quam retine-
re id, quod in contextu eſt modo : *Combibente lumine*, aut quod ad oram à Bineto adtextum legitur,
Connivente. Combibere poro ictus lumine, Tralatio
omnium elegantissima : à quo etiam Lucretianum il-
lud alienum videri non debet :

Sic igitur Veneris qui telis accipit ictum,

Eive puer membris muliebribus bunc jaculatur,

Seu mulier toto jaciens ē corpore amorem,

Unde feritur, eo tendit, &c.

Sic, Amorem bibere, Virgilius ; Ignem totis offibus ;
imo

imo medullis bibere aut vocare, Ovidius, Papinius, & cæteri omnes, quicquid est Poëtarum. Apulejus hic igitur, *Putres in Venerem, fractosque ac vere patrantes oculos denotare volens, eorum exprimit habitum, qui validis Veneris compagibus hærentes (uti apud eum- pse Carum nostrum legimus) sollicitant spatum decurere amoris, hoc est, quum res ad effectum jam spectat, Poëtae Sulmonensi haud ignarum. Sic enim ille 11. de Arte:*

*Aspices oculos tremulo fulgore micantes,
Ut sol in liquida saepe refalget aqua.*

Sed & Juvenalis,

Oculosque in fine trementes.

Ad superiorem Lucretii *Decursum* illa etiam sequentia opportune possit accommodare:

*Trepida in decursu Venere, & anima fessula, &c.
Quæ quidem restitutio feliciter (uti spero) nata nobis sub manu; quum in Bineti Editione:*

*Trepidante cursu, Venere & anima fessula, &c.
Illepida hercule, ac coæta nimium constructione legatur. Etiam *Laticibus* scripsimus, contextum potius, quam succidaneam, quæ margini adhæret, Lectionem sequunt, ea vero *Lactibus* refert, quod, uti barbarum ac invenustum, hoc utique significatu, nec ipsa quidem Amorum mater, aut nobis, aut Apulejo, unquam opinor, persuaserit.*

C A P U T VIII.

Alterius item lepidissimi Poëmatii Exemplum, Carmi- num Horatianorum genera omnia ac modos singulis versibus complexi: nuper à Cruquio primum, mox à Bineto, tertio nunc denique à nobis editum, & plenus, & emendatus, non sine curiosa difficultoribus locorum explanatione.

Pergam officium meum exsequi porro, &, quando semel jam exorbitare institi, alterum quoddam Poëta quidem incerti, cæterum venustate & vetustate nihil (uti spero) prior illi Apuleji Poëmatio concessurum, in commune proponam. Promulgatum id non ita pridem, & quidem bis eodem anno iterata Editione, primum dum comitate atque industria liberalissimi Cruquii nostri, iterum ab unico superiorum Carminum Editore Cl. Bineto: non sine litoris, mendis, ac lacunis aliquot, quas tamen, facta utriusque exemplaris conlatione, nos & exlargire, & integrare posse confidentia est, ita alterum alterius auxilio eget. Argumentum ex Titulo haud ignotum. Ipse, candidissime Lector, consideres licet.

* PASIPHAE FABULA EX OMNIBUS METRIS HORATIANIS.

Filia Solis

Astut igne novo,

* *Exstat apud Rufinum de Metris.*

Et per prata juvencum,

Mentem perdita, queritat.

Non illam thalam pudor arcet,

Non Regalis bonos, non magni cura maritis.

Optat in formam bovis

Convertit vultus suos:

Et Proteres dicit beatas;

Ioque laudat, non quod Ihsus alta est,

Sed quod juvencia cornua in frontem levat.

Si quando misera copia suppetit,

Brachis ambit sera colla tauri,

Floresque vernos cornibus illigat,

Oraque jungere querit ori.

Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:

Ilicetisque gaudent

Corpus includi stabulis, se faciens juvencam.

Et amoris pudibundi malefusadis

Obsequitur votis, & procreat (beu nefas) bimembrem,

Cecropidae juvenis quem perculit fractum manus,

Filo rejolvens Gnoſſa tristia tecta domus.

Restituimus (ut vides)

Et per prata juvencum,

legitimam Bineti lectionem præ Cruquina illa subdicia:

Ioque laudat, non quod Ihsus alta est, &c.

Etenim in Editione Bineti defectus hoc loco, quem ex Cruquiana supplieimus, antiquo Memphiticæ Deæ nomine retracto ē fuga. Etiam *Juvencia* ibidem, *arrētē Juvencia*, restituere ausi, hujuscemodi interpretationis fiducia maxime: Pasiphaë Ius felicitatem non cessat prædicare, ac magnificare præ sua, laudibusque in cœlum vehere assidue; non eo quidem nomine, quod primaria Ægypti Dea, ac quasi Praefestrix, novo præterea Iidis cognomento insignis cluens; verum potius, quod vaccina forma, lacteoque candore, nobilis cornua superbe ac gloriose elata, atque in frontem subrecta gerere conspiciatur. Quid vero? annon cornuta utrobique Inachis,

Sive juvencam illam, sive Deam facias?

Juvencam, quod de puella omnium formosissima in candidæ juvencæ faciem ob furiosam Junonis æmulationem converta primitus: *Deam* autem, quod, quum ipsius Iidis personam omnemque imaginem gerit, non aliud cœlestis Numinis, quam Lunæ nobis habitumque ac personam repræsentet, quæ candida est, & cœrulea, hoc est, humida, maximeque diebus primis corniculata. At Pasiphaë hanc ipsam, non ut Iidis lunatis atque in frontem elevatis cornibus conspicuam; sed vero, ut patalem bovem laudibus in cœlum tollit; ac Juvencæ potius, quam Deæ similem fieri exoptat sese: quo non homini, sed taurō adultero

adultero suo, vaccina scilicet specie totam approbare se possit. Reliqua in libris Formulariis bene se habent, usque ad Distichon illud,

Illicitisque gaudet.

Corpus includit stabulis efficiens juvencum.

Ita enim est in utrisque, idque ex divini illius Scaligeri castigatione maxime, quam nos poene integrum sequunt lumen; excepto, quod pro *Includit*, postrema exclusa litera, *Includi*, pro *Efficiens*, transpositis sic quasi per *prædictos* prioris syllaba elementis, divisi, *Se faciens juvencam*, fatali huic monstro probabiliter condonavimus; hoc est, assimulans sese, quasi revera Juvenca sit. Nota enim, prodigiose quidem, sed antiquæ fidei, Historia, qua abiegnæ bovis Dædali artificis simulacro fallaciter inclusa, ac bovillo integrum velata, indomita hec Minois uxori duxori Regii armenti inforandam se præbuit, ex cuius compresu grava facta non hominem, sed Minotaurum, in gremium currucæ mariti profuderit denique. Posit & lectio constitui ac reconcinnari hoc modo;

Illicitisque gaudens

Corpus includit stabulis, &c.

uti Participium *to Gaudens* accusandi, haud nominandi, Casu acceptum, ad vocem *Corpus*, non vero ad ipsam *Pasiphaen* referamus, eadem permanente sententia scilicet. *To Stabulis* vero etiam ambiguitas nonnulla subesse videri possit, & fortasse ad penitorem *Stabulorum* significationem allusum, unde & *Prostibula*, & *Prostibula* derivatae, quasi pro *stabulis prostantes*, ad capturas emerendas exigenda que à prætereuntibus; de prostitutis loquor, ac Togatis hisce, que meretricium questi sui gratia in propatulo facere condidicunt scilicet: quod genus universum, ita graphicè veri que ac genuinis coloribus expressum, ab unico illo Comicorum principe habes in Pœnulo:

Prostadas, pistorum amicas, reliquias alicarias,

Miseras, schæno delibatas, servilicolas sordidas;

Que tibi olati stabulum statumque sellam & sessi-

bulum merum.

Quas adeo haud quisquam unquam liber tetigit,

neque duxit domum.

Servitorum sordidulorum scorta Diabolaria.

Sed & *Præsepim*, sive adeo *Præsepium*, apud eundem pro maniuncta meretricia, hoc est, pro fornice, lustroque, ac loco libero usurpatum reperias non semel, nec apud Plautum modo, sed vero apud Varonem quoque, & ipsum M. Tullium; *Omnia enim* loca clausi, & tua *Præsepia* vocata antiquitus, teste Nonio. Neque aliorumsum *Juvenalis* illud, mea quidem sententia, interpretandum:

Qui bona donavit præsepibus, &c.

Porro, ne quis postremum Hemistichium illud ita, ut possumus modo, legere addubitet nobiscum, loquutionis fortasse insolentia offensus; eum vero ego à Latinorum Comicorum Principe melius Latine addisce, indidemque has phrases in animum suum immittere, ac fideli memoria commendare jubebo: *Bar-*

*dum, Vilem, Gloriosum, Facetum atque, magnificum virum facere sese: interdum omisso etiam Pronomine, quomodo Ferocem facere, in Mostellaria, id quod nostris quoque Idiotinmis consentit planissime, quis vulgo dictitare soliti: Faire la pretieuse, le brave, Den præchert, oft den baen maken. Nam, quod in Piætavienis Editionis contextu, *Effigies juvencæ*, quasi per appositionem, superiori sententiae connexum appensumque legitur, quid vero ad emendationem hanc nostram? quæ tamen, si cui obesioris naris Lucumoni arriserint minus, poterit, me quoque hoc ipsum præeunte sibi, *Effigie juvencæ*, hoc est, sub mendaci juvencæ lignæ velamento, falsoque adumbrata vaccina persona specie ac simulacro extrinsecus contentus, sibi potius approbare, quam mihi; nam ipsius fane, ad me quod attinet, à prioris sententiae statu haud facile dimovebor. Habet subinde:*

Et amoris pudibundi malefudis, &c.

Pudibundi, non in laude, sed in vitio positum videtur, pro pudendi ac merito erubescendi amoris morbo scilicet, quod silentio prætereundum haud quam putavimus. Versu vero antepenultimo, qui sequitur, geminam in Piætavieni exemplari lacunam Cruquii nostri comitate explevimus: cui, hostimentum par pari de alieno aliquando ut redderemus, manuductore Bineto, in proximo Sapphico synarteto vicissim auxilio fuimus, primum pro recto patrum, deinde pro auferendi calu rectum in extremo substituentes: hoc amplius, deleto commate, quod versus sententiam in medio conturbare utrobique ac destruere vñum hactenus. Eleganter vero *Bimembrem*, hoc est, biformem, seu bicorporum, vocat portentosum Pasiphaës partum: quem cum ingeniosissimo Poëtrum Ovidio,

Semibovemque virum, semivirumque bovem,
rite possumus interpretari.

C A P U T IX.

De Vitri flexilis temperamento Tiberii Principis temporibus reperio. Ejus adeo rei caussa quatuor Scriptorum Autoritates productæ, atque inter se conciliata mutua. Dictorum aliquot Job, Salisberiensis Arbitrio auctori suo (illuc unde bonum pedem attulerant) liberali ac literali causa assertorum enumeratio.

Petrus Crinitus, magni illius Politiani auditor, ac discipulus, inter cetera industria, atque ingenioi sui facinora, libros nobis complures HONESTÆ DISCIPLINÆ Titulo honestos reliquit. In iis, præter Grammatica rei, ac verborum veterum tractationem, multa item ad Historias reconditiores pertinentia passim lectionibus occurunt, quibus Salustianum illud jure optimo occentari possit: *Fides sit penes auctorem.* Ea excipio modo, ubi, non abs semet, sed vero ex certorum monumentorum relatu, casci xvi ritus, vel res etiam interdum gestas, curiosa felicitate conquistas,

(H) recen-

recenset: quo in numero illud quoque (uti spero) memoria haud sane indignum videri poterit, quod idem de *Vitri ductilis*, seu *flexilis* inventione, ea, qua à Scriptoribus priscis acceperat fide, nobis porro examinandum proponit, quæ res, quoniam miraculo affinis, eademque nostro quoque Arbitro digna aestimata, quam convivalibus Trimalcionis sui festivitatibus interponeret, ne nobis quidem aliena videri debet, quam paullo altius fusiisque repetitam, adductis undique in unum testimonis, asseramus, atque corroborernus in posterum, & quidem eo hercle curiosius, quod de gestæ rei veritate ipse Plinius nonnihil utique visus subdubitare. Sic enim unicus ille, ac fidelissimus Naturæ arcanorum scrutator, lib. xxxvi. cap. xxvi. Ferunt à Tiberio Principe excogitatum vitri temperamentum, ut flexible esset: & totam officinam artificis ejus abolitam, ne aris, argenti, auri metallis preia detraherentur, eaque fama crebrior (restituo, celebrior) dia, quam certior fuit. Ubi clare Imperatoris nomen, sub quo hoc ipsum acciderit, habes expressum, id quod unum modo, culpa Exscriptoris puto, in Petroniano exemplo desideratur. Sed & Græcis verbis ejusdem Historie narrationem aliquanto adstrictius à Dione pertractatam operæ premium fuerit cognoscere, eo magis, quod nulla Historici ejus mentio apud Crinitum. Tradit igitur Cassius iste, sed quasi pro comperto; lib. lvi. pag. 617. Κατὰ τὸν χρόνον τέτον καὶ σὸν μηνὸν ἐν τῇ Ρώμῃ, ἐπειδὴ ἐπεριλήπτην ἦνετο, θαυματὸν δὲ τοῦ τρόπου ἀρχέτεκνον γάρ τις, οὐ τὸ δοματίῳ εἰδεῖ τοῦ γαρ θαυματοποίου ἀντεφθοντος ὁ Τιβέριος ἀπέτρεψεν αὐτὸν εἰς τὸ υποκινητατογραφῆναι) εὗτοι οὖν, οἵτινες ὀδοιπόροι, τός τε θεραπεὺς εὐτελεῖς πρατινομᾶς, ὃς μὴ συγκινθεῖται, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πονοῦ τε καὶ ιματίου παχὺσιν περιβαλλόν, σχοῖνος τε πανταχόθεν αὐτὸν διδύνει, καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖον ἔργον ἀντρόποις τε πελλοῖς καὶ μηχανισμοῖς ὠτάμενος ἐπιτηρεῖται μὲν ὁ Τιβέριος καὶ θαύματον ἀντεῖ, καὶ ἐξηλοτύπηται, καὶ διὰ μὲν ἵκενον χρέασται ἐπίμηκες, διὰ δὲ τέτον ἐκ τῆς πόλεως ἐξέλειπες, μήτοι ἐπειδὴ προτελθόντος οἱ αὐτῷ, καὶ ικτίνων ποιημένων, καὶ τούτῳ πετρίοις τιναῖς καταβαλόντος τὸ ἐξπέιποντε, καὶ θάλασσαν πᾶς, ἢ συντρέψει ταῖς τε χεροῖς διατριψάσθαι, καὶ ἀδρανῶν παραχρῆμα ἀποφέρεται, ὡς καὶ συγκίνεσις διὰ τοῦτο τυλόμενον, καὶ ἀπέκτενεν αὐτὸν. Meminit & Ifidorus lib. xvi. cap. xv. his verbis: Fertur autem, sub Tiberio Cæsar quendam artificem excogitasse vitri temperamentum, ut flexible esset, & ductile. Qui, dum (forte cum) admissas esset ad Cæsarem, porrexit phialam Cæsari, quam ille indignatus in pavimentum projectit. Artifex autem sustulit phialam de pavimento, quæ complicaverat se, tanquam vas aneum: deinde malleum de senu protulit, & phialam correxit. Hoc factio, Cæsar dixit artifici: Niemquid (lege Numquis) alius sit hanc conditaram vitrorum? postquam ille jurans negavit, alterum hoc scire, jussit eum Cæsar decollari, ne dum hoc cognitum fieret, aurum pro lato haberetur, & omnium metallorum pretia abstraberentur. pro quo, Detraberent-

tur, antea dixerat Plinius, & mirum ni ita corrindum in hoc Isidori loco. Omnia vero disertissime Joannes Salisberiensis, quamvis ab exemplis supra dictis in partem nonnihil dissentiens, libro de *Nugis Curialium* iv. cap. v. qui *Policraticus* inscribitur, non quidem de suo, ne quid erres, sed vero de alieno (id quod corniculae isti cum fartoibus illis semipriscis, Solino puta, Macrobio, Isidoro, atque aliis ejusdem farinæ mangonibus commune) solens utique, præsertim de Satura Arbitri nostri, quam ex hac ejusdem dissertatione auctiorem porro, instrucciónemque, suo loco, hoc est, Trimalcionis cœnæ reditas licebit: *Apud Petronium Trimalcio resert fabrum fuisse, qui vitrea vasa ficeret tenacitatis tanta, ut non magis, quam aurea, vel argentea, frangerentur. Cum ergo phialam hujusmodi de vitro purissimo, & solo, ut putabat, dignam Cæsare fabricasset, cum munere suo Cæsarem adiens admissus est. Laudata est species munieris, commendata manus artificis, acceptata est devotio donantis. Faber, vero ut admirationem intuentum verteret in stuporem, & sibi plenus gratiam conciliare Imperatoris, petitam de manu Cæsaris phialam recepit, eamque validius projectis in pavimentum tanto impetu, ut nec solidissima & constantissima aris materia maneret illaſa. Cæsar autem ad hec non magis stupuit, quam expavuit. At ille de terra sustulit phialam; qua quidem non fracta erat, sed collisa, ac se aris substantia vitris speciem induisset. Deinde martiolum (lege, marculum) de senu proferens, vitrum correxit aptissime, & tanquam collisum vas aneum, crebris icribus reparavit. Quo facto, se culum Jovis tener arbitratus est, eo quod familiaritatem Cæsaris, & admirationem omnium se promeruisse credebat. Sed secus accidit. Quæsivit enim Cæsar, an alius sciret hanc conditaram vitrorum. Quod cum negaret, eum decollari precepit Imperator, dicens, quia, si hoc artificium innotesceret, aurum & argentum vilecerent, quasi lutum. Et, ut palam demonstraret, se quoque supradictæ Historiæ fidem, non minus quam Pliniū, suspectam meritio ac controversiam habere, subiungit sūi verbis protenus: An vera sit relatio & fideliſ, incertum, & de facto Cæsaris diversi diversa sentiunt. Quaternas (ut vides) Auctoritates produximus, Crinito duorum testimoniorum suffragis superato, idque Petroniani honoris causa maxime, cuius an Salisberiensis iste, pro rei merito, aut scriptoris etiam dignitate, rationem habuerit latiſ, prudentioribus porro ingenii considerandum relinquimus: hoc unum præstare contentus modo, priorem hujuscē narratiōnis partem auctori suo Arbitro acceptam referundam videri, non, qua ad sententiam tantum, sed vero, qua etiam ad dictiōnis simplicitatem, ipsumque verborum ambitum, tametsi stellis multo candidissimis nebulam à Britanni illius fullonia aspersam non negaverim: sed ita tamen, ut pannum in purpura positum haud obscuris utique indiciis deprehendas, quemadmodum & libro *Policratici* vii. cap. xv. sub finem, ubi aliam quandam sententiam tacite, ac dissimulato auctori nomine*

nomine in usus accommodat suos, verbi gratia: *Nam, ut dici solet, amor ingenii nunquam hominem divitem fecit*, pro quo in Satyrico nostro invenias; cap. LXXXIII. *Amor ingenii neminem unquam divitem fecit*. Denique, initio capituli sequentis, quis obsecro non videt latibulum furti quæsumum verbis illis: *Qui solas divitias congerere curant, nibil in vita potius credi volunt via, quam ceteris prætulerunt*; qui quidem Petronianum istud memoriter commeminerit modo? cap. LXXXIV. *Deinde qui solas exstruere divitias curant, nibil volant inter homines melius credi, quam quod ipse tenent*. Pæne præterieram immemor, quod prius mo-

nitum oportuit, ad cœnans quoque Trimalcionis alterum ejusdem Centonum sarcinoris exemplum pertinere, à Fragmentorum Arbitri Editore, per incognitiam credo, silentio prætermissum. Id vero lib. VIII. cap. VIII. *Policratici*, quem dico, reperitabis hujusmodi: *Cœnam Trimalcionis apud Petronium, si potes, ingredere, & porcum sic gravidari pesse miraberis, nisi forte admirationem multiplex, ignota, & inaudita luxuria tollat*. Ad quam Cœnam etiam retrahendum autumo Fragmentum minutulum, quod à Fulgentio Grammatico sub Petronii nomine citatur his verbis: *Postquam sacerulum allatum est*.